

Právna poradňa

Zdravotnícky pracovník má povinnosť poskytnúť bez meškania prvú pomoc. Čo je obsahom tejto povinnosti?

Pediatr. prax, 2019;20(4):183-184

Z postavenia zdravotníckeho pracovníka vyplýva v zmysle platnej legislatívy celý rad práv a povinností. Jednou z povinností, ktorú každému zdravotníckemu pracovníkovi ukladá zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej iba „ZoPZS“) v § 80 ods. 1 písm. a), je poskytovať bez meškania prvú pomoc každej osobe, ak by bez takejto pomoci bol ohrozený jej život alebo bolo ohrozené jej zdravie a, ak je to nevyhnutné, zabezpečiť podľa potreby ďalšiu odbornú zdravotnú starostlivosť.

Povinnosť poskytnúť prvú pomoc podľa vyššie citovaného ustanovenia je všeobecná, bez časového obmedzenia a je viazaná výlučne na skutočnosť, že konkrétna osoba je zdravotníckym pracovníkom. Skutočnosť, že konkrétny zdravotnícky pracovník má v kritickom okamihu osobné voľno, nemá žiadny význam vo vzťahu k povinnosti poskytnúť prvú pomoc.

Ak by sme mali uvažovať o tom, kto je alebo nie je zdravotníckym pracovníkom, možno výklad založiť na § 27 ZoPZS, podľa ktorého je zdravotníckym pracovníkom fyzická osoba vykonávajúca zdravotnícke povolanie lekár, zubný lekár, farmaceut, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, verejný zdravotník, zdravotnícky laborant, nutričný terapeut, dentálna hygienička, rádiologický technik, zdravotnícky záchranár, zubný technik, technik pre zdravotnícke pomôcky, optometrista, farmaceutický laborant, masér, očný optik, ortopedický technik, praktická sestra, zubný asistent a sanitár. Zdravotnícky pracovník

je aj fyzická osoba, ktorá vykonáva zdravotnícke povolanie logopéd, psychológ, liečebný pedagóg, fyzik alebo laboratórny diagnostik v zdravotníckom zariadení, na Úrade verejného zdravotníctva Slovenskej republiky alebo na regionálnom úrade verejného zdravotníctva a získala osvedčenia o príprave na výkon práce v zdravotníctve. V neposlednom rade je zdravotníckym pracovníkom aj profesionálny vojak, ktorý vykonáva niektoré z už uvedených zdravotníckych povolaní v štátnej službe profesionálneho vojaka Ozbrojených síl Slovenskej republiky vo vojenskom zdravotníctve.

Podmienkou výkonu zdravotníckeho povolania je podľa § 31 ods. 1 písm. e) aj registrácia v príslušnej komore. Z toho možno odvodiť, že ak má osoba odbornú spôsobilosť zdravotného pracovníka, avšak nie je registrovaná, nemá povinnosť poskytnúť bez meškania prvú pomoc podľa § 80 ods. 1 písm. a) ZoPZS.¹ Výnimku predstavuje absolvent štúdia v zdravotníckom študijnom odbore, ktorý získal odbornú spôsobilosť na výkon zdravotníckeho povolania² a začal faktický výkon zdravotníckeho povolania u príslušného zamestnávateľa. Ten je povinný oznámiť komore údaje potrebné na registráciu najneskôr do 15 dní od začatia výkonu povolania. Z toho možno usudzovať, že aj takáto osoba bude mať povinnosť poskytnúť prvú pomoc podľa § 80 ods. 1 písm. a) ZoPZS.

Osoby, ktoré nemajú osobitnú povinnosť poskytnúť pomoc ako zdravotnícky pracovníci, majú len všeobecnú povinnosť poskytnúť alebo sprostredkovať nevyhnutnú pomoc každej osobe, ktorá je v nebezpečenstve smrti alebo javí známky závažnej poruchy zdravia, ak tým závažným spôsobom neohrozí svoj život alebo zdravie. Táto povinnosť vyplýva každému z § 11 ods. 13 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Takéto

osoby môžu potrebnú pomoc poskytnúť sami, alebo zabezpečiť jej poskytnutie inými, napríklad prostredníctvom núdzového telefónneho čísla 112 alebo 155.

Porovnaním obsahu osobitnej a všeobecnej povinnosti poskytnúť pomoc je zrejmé, že zdravotnícky pracovníci sú povinní poskytnúť prvú pomoc, kým ostatní sú povinní poskytnúť alebo zabezpečiť potrebnú pomoc. Ďalší rozdiel je tiež v tom, že zdravotníci nemajú výnimku z poskytnutia pomoci v prípade, ak by tým ohrozili svoj život alebo zdravie (napríklad infekčným ochorením).

Ako sme už uviedli, obsahom osobitnej povinnosti zdravotníckeho pracovníka je poskytnúť prvú pomoc. Pojem prvá pomoc nie je v slovenskej legislatíve definovaný priamo. Jeho obsah však možno odvodiť nepriamo, na základe vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 398/2010 Z. z. o minimálnych požiadavkách na kurz prvej pomoci a kurz inštruktora prvej pomoci (ďalej iba vyhláška č. 398/2010 Z. z.). Tá v prílohe č. 1 určuje rozsah teoretických vedomostí a praktických zručností pre účastníkov kurzu. Z uvedeného preto možno odvodiť minimálny rozsah prvej pomoci, ktorú má povinnosť poskytnúť každý zdravotnícky pracovník vrátane sanitárov.

V zmysle vyhlášky č. 398/2010 Z. z. pojem prvá pomoc zahŕňa teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Teoretické vedomosti zahŕňajú vedomosti o:

- a) príčinách vzniku, následkoch a riešeniach najčastejších náhlych udalostí úrazového a neúrazového pôvodu ohrozujúcich život a zdravie – novorodenca, dieťaťa a dospelého,
- b) preventívnych opatreniach smerujúcich k zvýšeniu ochrany zdravia,
- c) úlohách a mieste prvej pomoci v neodkladnej zdravotnej starostlivosti,
- d) všeobecných zásadách poskytovania prvej pomoci,
- e) zhodnotení stavu postihnutého, vyslobodzovaní, premiestňovaní, aktívácii záchraného systému,
- f) základných úkonoch zachraňujúcich život,

1. To ale neznamená, že takúto povinnosť nemajú na inom právnom základe.

2. K tomu pozri § 27 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z.

- g) poruchách vedomia, napríklad pri bezvedomí,
- h) poruchách dýchania, napríklad pri dusení sa,
- i) záchvatových stavoch – febrilných krčoch, epilepsii,
- j) krvácaní z rán, šoku,
- k) zlomeninách, poraneniach kĺbov, popáleninách,
- l) neúrazových náhlych príhodách, ktoré môžu byť príčinou akejkoľvek nehody – zlyhanie srdcovej činnosti, náhla cievna mozgová príhoda,
- m) poskytnutí prvej pomoci pri predpokladanom poranení chrbtice a pod.

Praktické zručnosti obsiahnuté v pojme prvá pomoc sú nasledovné:

- a) zhodnotenie situácie so zameraním na minimalizáciu rizika ďalšieho ohrozenia seba, postihnutého a ďalších osôb, označenie miesta nehody,
- b) aktivovanie záchranej zdravotnej služby a ďalších zložiek integrovaného záchranného systému,
- c) zistenie príznakov ochorenia alebo úrazu,
- d) praktický nácvik – základná neodkladná podpora životných funkcií – uvoľnenie dýchacích ciest, dýchanie z pľúc do pľúc, stláčanie hrudníka (masáž srdca), zastavenie krvácania, stabilizovaná poloha, kardiopulmónálna resuscitácia (oživovanie) vrátane použitia automatickej externej defibrilácie,
- e) poskytnutie prvej pomoci pri:
 - (i) poruchách vedomia,
 - (ii) poruchách dýchania, dusení sa, krčových stavoch,
 - (iii) zlomeninách a poraneniach kĺbov,
 - (iv) krvácaní z rán, šoku,

- (v) poraneniach chrbtice – manipulácia s pacientom,
- (vi) neúrazových náhlych príhodách, ktoré môžu byť príčinou nehody – srdcový záchvat, náhla cievna mozgová príhoda,
- f) poskytnutie psychickej podpory postihnutému,
- g) odovzdanie postihnutého pracovníkom záchranej zdravotnej služby.

Okrem povinnosti zabezpečiť bezmeškania prvú pomoc každej osobe, ak by bez takejto pomoci bol ohrozený jej život alebo bolo ohrozené jej zdravie, má zdravotnícky pracovník podľa § 80 ods. 1 písm. a) ZoPZS povinnosť, ak je to nevyhnutné, zabezpečiť podľa potreby ďalšiu odbornú zdravotnú starostlivosť.

Túto odbornú zdravotnú starostlivosť môže zdravotnícky pracovník zabezpečiť aj sám a samostatne v rozsahu svojich kompetencií a vzdelania, pokiaľ má k dispozícii potrebné materiálne a technické vybavenie (lieky a zdravotnícke pomôcky). V prípade, ak by bolo zdravotníckemu pracovníkovi jeho konanie vytykané ako protiprávne, bolo by možné na jeho právnu ochranu využiť inštitút krajnej núdze.

Krajná núdza spočíva v tom, že sa nebezpečenstvo hroziace záujmu chránenému zákonom odvracia tak, že sa iných zákonom chránený záujem obetuje. Podmienkou je subsidiarita (nemožnosť odvrátiť nebezpečenstvo inak) a proporcionalita (spôsobený následok nie je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil). Takéto konanie potom nemôže byť v žiadnom prípade považované za protiprávne, nakoľko ľudský život a zdravie má v systéme

hodnôt chránených právnym poriadkom prioritné postavenie.

Základom argumentácie v prospech využitia všetkých kompetencií a schopností, ktoré príslušný zdravotnícky pracovník má, bude fakt, že má potrebnú odbornú spôsobilosť (kompetencie) a jej nevyužitie by viedlo k tomu, že zdravotný stav postihnutých osôb by sa mohol zhoršiť, kým by na miesto zásahu prišla ambulancia rýchlej zdravotnej pomoci alebo pomoc poskytol iný zdravotnícky pracovník s príslušnou kvalifikáciou.

Zabezpečenie ďalšej odbornej zdravotnej starostlivosti v zmysle § 80 ods. 1 písm. a) ZoPZS treba chápať ako zabezpečenie zdravotnej starostlivosti zdravotníckymi pracovníkmi príslušných poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Okrem možnosti uvedených vyššie spočíva predovšetkým v zabezpečení transportu k príslušného poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti a odovzdaní postihnutej osoby takémuto poskytovateľovi. To je možné realizovať najmä prostredníctvom linky tiesňového volania 112 alebo operačného strediska tiesňového volania záchranej zdravotnej služby (linka 155).

Článok vznikol v spolupráci so spoločnosťou

KINSTELLAR

Doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD. et PhD.

Kinstellar Bratislava
Hviezdoslavovo námestie 13,
811 02 Bratislava
peter.kovac@kinstellar.com

